

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

הפעלה 9 – גזל שינה

חמ"ד של חופש – בין אדם להוריו

רציונאל:

הקב"ה מצווה אותנו בעשרת הדברות בדיבר החמישי: "כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ לְמַעַן יֵאָרְכוּן יָמֶיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ" (שמות פרק כ' פסוק י"ב). למצווה זו פרטים רבים הפעם נלמד על האיסור להעיר את אבא ואימא משנתם ועל המקרים בהם מצווה להעירם. כמו כן נלמד על המושג 'גזל שינה'.

המטרות:

- התלמידים ילמדו על "גזל שינה" בכלל ועל חומרת האיסור בפרט שמדובר בהורים.
- התלמידים ידעו להבחין בין המקרים שבהם אין להעיר את ההורים לבין המקרים שמצווה להעירם.

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא חצי שמינית בריסטול לכל תלמיד וצבעים.

סיפור: גונבי השינה

- נספר:

"אני אשיג אותך!", צעק גדי לנועה. "מה פתאום!" קראה נועה והגבירה את מהירות ריצתה. היה זה בשבת בצהריים. אבא ואימא נחו בחדרם והאחים גדי ונועה חזרו הביתה מגן המשחקים במצב רוח מרומם. "ניצחתי!" צעקה נועה ופרצה בצחוק מתגלגל. "בפעם הבאה אנצח אותך", קרא גדי והחל גורר כיסא כבד לעבר ארון הממתקים. "אימא לא מרשה לקחת בלי רשות", אמרה נועה ומשכה את גדי למטה. גדי לא וויתר ורקע ברגליו. "בוא נשחק במחבואים", אמרה נועה שביקשה להשכיח מאחיה הקטן את הרעיון לקחת סוכריות מהארון. גדי צהל לשמע ההצעה. "עשר, עשרים, שלושים", ספרה נועה בקול רם. גדי התרוצץ בין חדרי הבית כדי למצוא מקום מסתור וכשנועה מצאה אותו נשמעו קולות צחוק וצהלה. הילדים רצו, השתוללו, צחקו והתגלגלו, צעקו והתווכחו. לפתע נפתחה דלת חדר ההורים. אבא ואימא עמדו בפתח בפנים עצובות ובעיניים אדומות. "לקחתם בלי רשות", אמר אבא. ואימא הוסיפה: "לקחת בלי רשות זה גזל!" נועה לא הבינה למה התכוונו אבא ואימא. 'אולי הם חושבים שלקחנו מהסוכריות בלי רשות?' היא חשבה וניסתה להסביר. "גזלתם משהו אחר", אמר אבא ואימא הוסיפה: "חשוב יותר מסוכריות".

חושבים יחד

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

- מדוע לדעתכם ההורים של גדי ונועה היו עצובים?
- למה התכוונו ההורים כשאמרו: "לקחתם בלי רשות" לקחת בלי רשות זה גזל!
- מה גזלו גדי ונועה מההורים?
- מדוע לדעתכם הדבר שגזלו גדי ונועה הוא חמור יותר מלגזול סוכריות?
- חשבו: האם אפשר להחזיר את הגזלה?
- תנו לגדי ונועה רעיונות כיצד לתקן את המעשים שלהם בשבת הבאה.

● נסכם ונאמר: גדי ונועה "גזלו את השינה של אבא ואימא. גזל שינה הוא חמור כי אי אפשר להחזיר אותו. מי שמתעורר לפני הזמן נשאר עייף וקשה לו לחזור ולהירדם.

העשרה: האם אתם מכירים את הסיפור על דמא בן נתינה? מה אפשר ללמוד ממקרה מיוחד זה?
דמא בן נתינה:

פעם אבדה אבן "ישפה" מן החושן של הכהן הגדול (הכהן הגדול היה לובש על ליבו חושן זהב, שבו שנים עשר אבנים יקרות, כנגד שבטי ישראל: אודם, פטדה, ברקת, נופך, ספיר, יהלום, לשם, שבו, אחלמה, תרשיש, שוהם וישפה. האבן ישפה היא כנגד בנימין שהצטיין במידת השתיקה - יש לו פה והוא שותק). והיות שהכהן הגדול אינו יכול לעבוד כך בבית המקדש, לכך ניסו חכמים למצוא בהקדם אבן שכזו. שמעו כי יש אבן כזו בידיו של דמא בן נתינה מאשקלון, ומיהרו ללכת אליו. דמא אכן היה מוכן למכור להם את האבן, תמורת שישים ריבוא דינרי זהב.

הלך דמא להביא את האבן והנה הוא רואה כי אביו ישן, ורגליו פשוטות על התיבה שבה מונחת האבן. הלך לחכמים והודיע להם כי נכון לעכשיו, אינו יכול לתת להם את האבן. חשבו חכמים כי כנראה הוא רוצה בעבורה סכום גדול יותר, והכפילו את המחיר! אך דמא עמד בסירובו. ניסו חכמים להעלות את המחיר שוב ושוב! - ועדיין הוא עומד בסירובו. משראו כך, פנו ללכת. כשהתעורר אביו, קרא דמא לחכמים ואמר להם: "הנה, מוכן אני עכשיו למכור את האבן". רצו חכמים לשלם את המחיר האחרון שנקבו. אמר להם דמא: "האם אמכור לכם את כבודו של אבא תמורת כסף?! איני נהנה מכבוד אבותיי כלום!"

מה השכר שפרע לו הקב"ה? לשנה הבאה ילדה פרתו פרה אדומה, ונתנו לו ישראל זהב רב כמשקלה.

● נמשיך בסיפור:

בשבת הבאה זכרו גדי ונועה לשמור על השקט. הם שיחקו בחצר את משחק המחבואים שכה אהבו ואחר שיחקו בחדרם בלגו ובהרכבת פאזל. הזמן עבר בנעימים. לפתע התבוננה נועה בשעון ונבהלה: השעה הייתה עשרה לחמש. עוד מעט תתחיל בבית הכנסת תפילת מנחה ואבא עדין ישן. נועה לא ידעה מה לעשות. האם מותר לה להעיר את אבא? גדי חשב שמוכרחים להעיר את אבא כי אחרת יפסיד את התפילה בבית הכנסת ויתעצב. נועה לא ידעה מה להחליט.

חושבים יחד

- מה הייתם עושים במקרה כזה?
- נסו לתאר איך ירגיש אבא אם יתעורר ויגלה שהפסיד את התפילה.
- נקרא את ההלכה ונלמד כיצד לנהוג:

בע"ה, חמ"ד של חופש תשע"ו
בסימן תרבות ואמנות
בין אדם לאמונתו, לעמו וליצירתו

היו אביו או אמו ישנים... אסור להקיץ משנתם... ומצנה להקיץ לקחת לבית-הפנקס או לשאָר
דבר מצנה, מפני שכלם חזבים בכבוד המקום ברוך הוא...

• נסביר :

יש מקרים שזו מצווה להעיר את ההורים. המשותף לכל המקרים הם דברים חשובים שההורים מחויבים להם כמו תפילה ושאר מצוות (כולם מחויבים לכבד את ה') או במקרים שברור שאבא או אימא יצטערו מאד אם יפסידו או ח"ו במקרה של סכנה.

משחק: להעיר או לא להעיר (לפי הכללים של המשחק "יום יבשה")

- נעמוד במעגל.
 - נתאר מקרה. אם ההלכה היא להעיר את הורים - נקפוץ אל תוך המעגל, ואם לא - נעמוד במקום.
 - בכל פעם שמתגלה דילמה ננהל דיון קצר שבו התלמידים ישכנעו זה את זה.
 - מי שנפסל יוצא מהמשחק.
 - הניצחון ל- 7 התלמידים שלא התבלבלו.
- רשימת המקרים שקורים כשאבא או אימא ישנים. להעיר או לא להעיר?
1. גדי צריך עזרה למצוא את הכדור שלו.
 2. נועה נפלה וקיבלה מכה קטנה ולא ממש כואבת.
 3. לגדי ונועה משעמם ואין להם במה לשחק.
 4. אימא של נועה הלכה לנוח ביום שישי והגיע זמן הדלקת נרות שבת.
 5. גדי טיפס על הכיסא ונחבל. יורד לו דם מהראש.
 6. אבא של נועה ביקש שיעירו אותו בעוד שעה.
 7. נועה צריכה לבקש רשות לצאת כי חברותיה הזמינו אותה לבוא אליהן הביתה.
 8. השכנה טלפנה וביקשה לשוחח עם אימא.
 9. אימא מצפה לשיחת טלפון מאד חשובה והיא תצטער שהפסידה.

יצירה :

מכינים לאבא ואימא שלט לחדר.
נכין שלט לדלת שיזכיר לנו לשמור על השקט בשעה שההורים ישנים.
החומרים : חצי שמינית בריסטול בצבע לבן וצבעים.
אופן ההכנה : העתיקו את תוכן השלט לבריסטול. ציירו מסגרת, צבעו וקשטו.

היו אביו או אמו ישנים... זהירות גזל שינה.
אסור להקיץ משנתם. ניתן להורים שקט במתנה.